
KVINNOR OCH FÖRETAGANDE

SAMLADE ERFARENHETER FRÅN STUDIEVÄGLEDARE
OCH LÄRARE VID LUNDS UNIVERSITET

FÖRFATTARPRESENTATION

Lina Nilsson utbildar och handleder inom områdena jämställdhet och mångfald. Tillsammans med Karin Bengtsson driver hon sedan 2005 genusgruppen, ett nätverk för jämställdhetskonsulter. Genusgruppen erbjuder utbildning, handledning och kartläggning inom områdena jämställdhet och likabehandling. Lina Nilsson har varit projektledare för flera jämställdhetsprojekt och när hon utbildar varvar hon gärna sina föreläsningar med värderingsövningar. Lina Nilsson har en bakgrund som beteendevetare och har en kandidatexamen i genusvetenskap från Lunds universitet.

Lina Nilsson/genusgruppen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRFATTARPRESANTATION	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
KVINNOR OCH FÖRETAGANDE	4
FÖRORD	4
INLEDNING	5
<i>JÄMSTÄLLDHET, STUDENTER OCH FÖRETAGANDE</i>	5
<i>SYFTE, MÅL OCH MÅLGRUPP</i>	6
<i>PROJEKTETS TVÅ SEMINARIESERIER</i>	7
GENOMFÖRANDE AV PROJEKTET	8
PROJEKTDELTAGARE	8
METOD OCH UPPLÄGG	9
SEMINARIESERIENA	10
<i>GÖRA GENUS I UNDERVISNINGEN</i>	10
FÖRSTA TILLFÄLLET: GENUS SOM BEGREPP OCH FORSKNINGSFÄLT	10
ANDRA TILLFÄLLET: VAD ÄR GENUSMEDVETEN PEDAGOGIK?	11
TREDJE TILLFÄLLET: JOBBA JÄMSTÄLLT- HUR EN KURS BLIR GENUSMEDVETEN	12
FJÄRDE TILLFÄLLET: OM HUR KÖN SPELAR ROLL I STUDENTERS KARRIÄRSVAL	13
FEMTE TILLFÄLLET: DET ÄR INTE SÅ SVÅRT ATT STARTA FÖRETAG	14
SJÄTTE TILLFÄLLET: JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING – ATT MÖTA MOTSTÅND	15
SJUNDE TILLFÄLLET: VAR ÄR VI NU?	16
<i>SAMLADE ERFARENHETER</i>	17
<i>KÖNSROLLER FÖR STUDIEVÄGLEDARE</i>	21
FÖRSTA TILLFÄLLET: GENUS SOM BEGREPP OCH FORSKNINGSFÄLT	21
ANDRA TILLFÄLLET: STUDIEVÄGLEDNING OCH GENUS HUR HÄNGER DET IHOP?	22
TREDJE TILLFÄLLET: ENTREPRENÖRIELL MOTIVATION	23
FJÄRDE TILLFÄLLET: JOBBA JÄMSTÄLLT!	23
FEMTE TILLFÄLLET: GODA EXEMPEL – STUDENTER SOM VALT OVÄNTADE BANOR	24
SJÄTTE TILLFÄLLET: JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING – ATT MÖTA MOTSTÅND	25
SJUNDE TILLFÄLLET: VAR ÄR VI NU?	26
<i>SAMLADE ERFARENHETER</i>	27
HÄFTENA	30
AVSLUTNING.....	31
BILAGOR.....	32
BILAGA 1 DELTAGARLISTOR.....	32
BILAGA 2 PROGRAM.....	34
BILAGA 3 ENKÄTER.....	36

KVINNOR OCH FÖRETAGANDE

SAMLADE ERFARENHETER FRÅN STUDIEVÄGLEDARE OCH LÄRARE VID LUNDS UNIVERSITET

FÖRORD

Under 2006 och fram till maj 2007 har genusgruppen tillsammans med VentureLab – Lunds universitets entreprenörssatsning arbetat med projektet "Kvinnor och företagande". Utgångspunkten var att VentureLab vid en granskning av sin verksamhet blev varse att det var få kvinnor som sökte de kontorsplatser för nyföretagare som de erbjuder. Sett ur ett bredare perspektiv är det likadant på andra ställen i landet. De flesta företag drivs av män och endast en fjärdedel av Sveriges egenföretagare är kvinnor. För att göra något åt situationen valde VentureLab att, med hjälp av medel från Svenska ESF-rådet, genomföra en utbildningssatsning för att öka kunskapen om jämställdhet, könsroller och företagande.

Projektets mål var dels att öka andelen kvinnor som söker sig till VentureLab och dels att utforma och förmedla nya sätt att arbeta med att öka andelen kvinnliga studenter som vill satsa på företagande. Målgruppen var de som påverkar studenternas syn på sin karriär – det vill säga lärare och studievägledare.

Under läsåret 06/07 anlätades genusgruppen för att arrangera de båda seminarieserierna "Könsroller för studievägledare" och "Göra genus i undervisningen". Det hela mynnade ut i tretton seminarietillfällen bestående av föreläsningar, värderingsövningar och diskussioner om genus, jämställdhet och företagande.

Ett varmt tack till alla deltagare, gästföreläsare och egenföretagare som har varit med och slagit hål på myter om genus, utbildning och företagande. Utifrån projektets samlade erfarenheter har Karin Bengtsson och Lina Nilsson från genusgruppen sammanställt två häften "Genus i undervisningen" för lärare och "Genus, arbetsmarknad och företagande" för studievägledare. Följand rapport har skrivits av projekt- och utbildningsledare Lina Nilsson/ genusgruppen.

INLEDNING

JÄMSTÄLLDHET, STUDENTER OCH FÖRETAGANDE

Vart annat år kommer SCB ut med ny statistik i På tal om kvinnor och män - Lathund om jämställdhet. I den senaste upplagan från 2006 framgår det att endast 25 % av alla egna företagare i åldern 20-26 år är kvinnor. När VentureLab granskade sin egen rådgivande verksamhet för studenter som vill starta eget visade det sig att av den andel studenter som under 2004 sökt rådgivning hos VentureLab var endast 7,4 % kvinnor. VentureLab bestämde sig för att undersöka varför andelen kvinnliga studenter var så låg. Det visade sig att de kvinnliga studenterna trodde att det var svårare att driva företag än vad männen gjorde. Samtidigt hade nästan lika många kvinnor som män funderat över möjliga affärsidéer¹.

Vi vet att det finns mycket kvar att göra för att kvinnliga studenter ska se företagande som ett attraktivt arbetssätt. Projektet "Kvinnor och företagande" ska ses som ett led i detta arbete.

¹ "Fördjupning – skillnad mellan män och kvinnors svar, attitydundersökning angående egenföretagare, hösten 2005". A & W analys, Lund, 2006.

SYFTE, MÅL OCH MÅLGRUPP

Syftet med projektet ”Kvinnor och företagande” var att öka medvetenheten om betydelsen av jämställdhet och könsroller hos dem som påverkar studenternas syn på sin karriär – det vill säga lärare och studievägledare. Tanken var att lärare och studievägledare genom ökade kunskaper om vilka mekanismer som bidrar till att kvinnor väljer bort företagande kan se sitt eget agerande och ansvar mycket tydligare och bli bättre på att stötta kvinnliga studenter att satsa på andra karriärvägar än bara anställning.

Övergripande målsättningar för projektet ”Kvinnor och företagande” var dels att på lokal nivå öka andelen kvinnliga studenter vid Lunds universitet som söker sig till VentureLab för företagsrådgivning. Dels var det att sprida projektets samlade metoder och erfarenheter.

Inom projektet ”Kvinnor och företagande” har det genomförts två seminarier ”göra genus i undervisningen” för lärare och ”könsroller för studievägledare” för yrkes- och studievägledare. Projektet mynnade även ut i två häften ”Genus i undervisningen” och ”Genus, arbetsmarknad och företagande” som är anpassade för att möta lärares och studievägledares specifika kompetens, behov och önskemål.

Den övergripande målgruppen för projektet ”Kvinnor och företagande” var undervisande lärare och studievägledare från olika fakulteter vid Lunds universitet. Målgruppen för de båda häftena är lärare, studievägledare, studierektorer och jämställdhetsansvariga på Svenska universitet och högskolor. Naturligtvis går hela eller delar av materialet även att använda inom gymnasiet och grundskolan.

Denna projektrapport presenterar seminarieriens olika delar. Deltagarnas erfarenheter och synpunkter, hämtade från både löpande utvärderingar och en större avslutande utvärdering, utgör en bärande del.

PROJEKTETS TVÅ SEMINARIESERIER

Projektet "Kvinnor och företagande" riktar sig till två yrkesgrupper: lärare och studievägledare. För att möta vår tudelade målgrupp valde vi att anordna två metodmässigt liknande seminarierier men med innehållsmässiga skillnader. Dels därför att varje målgrupp har olika arbetsuppgifter vilket medför olika behov och dels därför att målgrupperna har olika typer av relationer till studenterna vilket kräver olika kunskaper. För lärarna utformade vi seminarierien "göra genus i undervisningen" där fokus var både genusperspektiv i undervisningen och kvinnor och entreprenörskap. För studie- och yrkesvägledare skapade vi seminarierien "Könsroller för studievägledare" där fokus var på jämställdhet, arbetsmarknad och entreprenörskap.

GENOMFÖRANDE AV PROJEKTET

PROJEKTDELTAGARE

Projektet inleddes med att bjuda in lärare och studievägledare vid Lunds universitet till att ansöka om att delta i seminarieserierna "Göra genus i undervisningen" och "Könsroller för lärare". En gräns var satt till 20 deltagare per seminarieserie och vid ett eventuellt urval skulle hänsyn tas till fakultetstillhörighet då det inom projektet var en önskan om en spridning av olika ämnestillhörigheter. Det var relativt enkelt att få lärare att vilja delta medan det var svårare att få ihop tillräckligt många studievägledare. Antal anmälda lärare var 22 varav 7 män. Antalet anmälda studievägledare var 13 varav 0 män (för deltagarlistor se bilaga 1).

METOD OCH UPPLÄGG

Det samlade upplägget för projektets båda seminarier serier ”göra genus i undervisningen” och könsroller för studievägledare” har i huvudsak bestått av tre delar:

- 1) *Föreläsningar - för kunskap och inspiration*
- 2) *Loggbok och hemuppgifter med både skriftlig och muntlig feedback – för möjlighet till reflektion och för ökad motivation till förändring,*
- 3) *Värderingsövningar och gruppdiskussioner - för möjlighet till självreflektion och förståelse genom att dela med sig av egna och ta del av andras erfarenheter*

Alla tre delar fortgick parallellt under hela seminarieperioden.

När föreläsningarna genomfördes av gästföreläsare var dessa antingen forskare, studievägledare med genuskompetens, genuskonsulter, studenter eller egenföretagare. Några gästföreläsare visade sig uppfylla flera av ovan nämnda titlarna. Ambitionen var att låta deltagarna få ta del av så många relevanta infallsvinklar och erfarenheter som möjligt.

Vid första seminarietillfället delades det ut en loggbok till varje deltagare. Tanken med den var att deltagarna skulle samla sin nyvunna kunskap om genus, jämställdhet och entreprenörskap på ett och samma ställe. Inför merparten av seminarietillfällena fick deltagarna några frågor att reflektera kring och konkretisera i sin personliga loggbok. En sådan fråga kunde exempelvis vara: *Vad känner du till om företagande?*

Vid seminarietillfällena genomfördes värderingsövningar för att fördjupa och konkretisera innehållet från tidigare föreläsningar. Värderingsövningar lyfter fram deltagarnas erfarenheter och uppmuntrar till reflektion över egna ofta omedvetna värderingar.

Genom löpande utvärderingar lät vi deltagarna lämna synpunkter på innehållet i seminarieriet serien. Med hjälp av detta värdefulla material kunde seminarieriet serierna skraddarsys för lärares respektive studievägledares särskilda behov och önskemål. Deltagarperspektivet från den löpande utvärderingen var värdefullt även i skapandet av såväl häftena som denna rapport.

SEMINARIESERIERN

Båda seminarierieterna har bestått av vardera 7 seminarietillfällen som ägt rum med drygt en månads mellanrum (för detaljerat program se bilaga 2). Nedan följer en kortare beskrivning av seminarierieternas innehåll, deltagarnas synpunkter och projektledarens kommentarer. Deltagarnas synpunkter på de båda seminarierieternas styrkor och svagheter är hämtade från den löpande utvärderingen. För ett axplock av de kunskaper som förmedlades och uppstod under seminarierieterna samt en praktisk genomgång av de övningar som genomfördes hänvisas läsare till de båda häftena "Genus i undervisningen" och "Genus, arbetsmarknad och företagande".

GÖRA GENUS I UNDERVISNINGEN

FÖRSTA TILLFÄLLET: GENUS SOM BEGREPP OCH FORSKNINGSFÄLT

Seminarieriet inleds utanför universitetets lokaler med ett välkomsttal av Karin Aase, f.d. projektkoordinator på VentureLab. Deltagarna presenterar sina erfarenheter av att behandla kön/genus i sitt arbete och vad de ville lära sig mer om. Föreläsningar behandlar temat "genus som begrepp och forskningsfält". Yvonne Hirdmans genussystem introduceras och statistik över den könssegregerade arbetsmarknaden presenteras. Värderingsövningar på tre olika teman genomförs: "kön, en biologisk eller social konstruktion", "lärares ansvar över elever karriärsval" samt "vilken betydelse kan de sociala kategorierna klass, etnicitet, sexualitet och kön anses ha haft i deltagarnas eget karriärsval". Loggböcker delas ut. De första reflektionsfrågorna att ta med sig hem till nästa tillfälle lyder: Hur spelar kön roll i din undervisning? Hur beter sig dina kvinnliga respektive manliga studenter i klassrummet? Vad är det du gör/möter i mitt arbete som inte har med kön att göra?

Antal närvarande: 20

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem där fem är det högsta betyget fick det praktiska arrangemanget 4,4 och föreläsningar med övningar 4,5. På de fria raderna uppgav deltagarna att värderingsövningarna var både spännande och utmanande. Fler konkreta tips på hur genusperspektivet kan integreras i undervisningen efterfrågades. Den hemtrevliga miljön uppgavs stimulera till intressanta diskussioner.

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminarietillfället var att etablera förståelsen för att genusperspektivet går att anlägga på alla samhällsliga nivåer – *kön spelar alltid roll!* Seminarietillfället gav deltagarna en gemensam och grundläggande kunskap om genus som begrepp och vetenskaplig disciplin. En nödvändig grund för kommande diskussioner. Övningen på temat ”kön, en biologisk eller social konstruktion” klargjorde att seminarieserien fokus är på det som är socialt konstruerat och därmed också föränderligt. Övningen om karriärsval skapade intressanta diskussioner om klassresenärens erfarenheter på universitetet. Även betydelsen av att tillhöra den underordnade respektive den överordnade positionen inom kategorierna kön, klass, etnicitet och sexualitet diskuterades. Vi valde av att lägga det första seminarietillfället utanför föreläsningssalen och in i en mer ombonad miljö vilket bidrog till en förtrolig och öppen stämning.

ANDRA TILLFÄLLET: VAD ÄR GENUSMEDVETEN PEDAGOGIK?

Docent Mina O’Dowd, studierektor på Pedagogiska institutionen, föreläser på temat ”Hur man gör genus i undervisningen” utifrån teorier om seende och seendets villkor. Projektdeltagare Ana Fuentes presenterar sin artikel ”Gender and Programming: A Case Study ” om olika genusrelaterade inlärningsstilar. En checklista för hur lärare kan göra genus i undervisningen delas ut. Deltagarna får gruppvis diskutera vilka tre punkter på listan om praktisk genusintegrering som de personligen skulle kunna införa i sin undervisning kommande termin. Dagen avslutas med att Högskoleverkets olika häften om ämnesspecifik genusforskning delas ut. Reflektionsfrågan för loggboken lyder: Vilka tre punkter på checklistan kan du integrera till kommande termin?

Antal närvarande: 17 (+2)

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem där högsta betyg var fem tyckte deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 4,4; Gästföreläsningen 3,3; övningar och diskussioner 4,1 och dagen som helhet 4,1. Vissa deltagare upplevde gästföreläsningen som allt för teoretiskt avancerad medan andra vill ha ännu ett teoretiskt föredrag. Övningen kring checklistan och den feedback det gav på den egna undervisningen ansågs givande. Fuentes artikel var mycket uppskattad.

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminariet vara att ge deltagarna en teoretisk introduktion till genusperspektivet i undervisningen. Gästföreläsningen uppmanade deltagarna till att *Ifrågasätta sitt seende och reflektera kring vad de ser*. De deltagare som redan bar på ett intresse för mer reflexiva och filosofiska frågeställningar upplevde gästföreläsningen som ytterst intressant och intresseväckande. För övriga deltagare upplevdes den som ”flummig” och obegriplig. Det faktum att deltagarna kom från olika discipliner var projektets stora utmaning. Förkunskaperna och vanan av samhällsvetenskapliga teorier och tankesätt varierade.

TREDJE TILLFÄLLET: JOBBA JÄMSTÄLLT– HUR EN KURS BLIR GENUSMEDVETEN

Maria Nilson och Birgitta Andersson från JämKomp föreläser om hur en kurs blir genusmedveten med fokus på görbarhet. De går igenom relevant lagstiftning och den forskning som finns om arbetet med praktiskt integrering av genusperspektiv på högskolan. Dagen avrundas med en övning om Berit Ås fem härskartekniker. Litteraturlista om genus för lärare delas ut. Reflektionsfråga för loggboken och kommande seminarium lyder: Vad känner du till om företagande?

Antal närvarande: 16

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem där fem är högsta betyg anser deltagarna att det praktiska arrangemanget är värt 4,4; gästföreläsningen 4,5 och dagen som helhet 4,5. På de fria raderna framkommer det att deltagarna uppskattar föreläsningar varvade med praktiska övningar. De anser att seminarieserien är av relevans för deras dagliga arbete och att den får dem att må bra. Det efterfrågas manliga gästföreläsare och bättre planering av tidsåtgången.

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminariet var att tydliggöra vad genusperspektivet kräver för praktiska förändringar i undervisningen. Huvudbudskapet var: *Varje gång du inte agerar medvetet riskerar du att reproducera rådande könsroller.* Övningen om härskartekniker synliggjorde att alla deltagare hade personliga erfarenheter av att ha blivit utsatta för härskartekniker. Seminariet blev inte bara en hjälp i genusintegrering utan utvecklades till ett tillfälle för deltagarna att berätta om och bearbeta egna erfarenheter av att utsättas för olika former av kränkande maktutövning i form av osynliggörande, undanhållande av information, påförande av skuld och skam etcetera.

FJÄRDE TILLFÄLLET: OM HUR KÖN SPELAR ROLL I STUDENTERS KARRIÄRSVAL

Seminariet första hälften utgörs av kortare föreläsningar baserade på forskning om: hur flickor och pojkar gör kön, kön och kunskap, pedagogiskt arbete och kön och könsmedveten pedagogik. Smakprov på vetenskapliga texter om pedagogik och kön delades ut. Andra hälften av seminariet fokuserar på mekanismer som bidrar till Sveriges segregerade arbetsmarknad i allmänhet och företagande i synnerhet. Deltagarna får även bekanta sig med blanketter för att starta enskild firma. Det genomförs värderingsövningar som lyfter fram fördomar kring företagande och de personer som bedriver företag. Reflektionsfrågorna till loggboken lyder: Vilken egenskap har du som är bra för att bli företagare? Om du startade ett företag, inom vilken bransch skulle det då vara?

Antal närvarande: 11

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem där fem är högsta betyg uppger deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 4,2; föreläsningen 4,1 och värderingsövningarna 3,3. Genomgången av aktuell forskning på ämnet kön, kunskap och pedagogik uppgavs vara lärorikt. Deltagarna ansåg att seminariet fått dem att reflektera över sina fördomar och att "det finns mycket komplexa mekanismer som gör att vi tolkar omgivningen utifrån flera markörer dvs. stark/svag, man/kvinna, kompetent/inkompetent". Vidare uppgav deltagarna att de fått en ny bild av företagande inte behöver vara så komplicerat. Önskemål till kommande seminarium var att få studenters syn på genusperspektiv i undervisningen samt mer diskussioner för "att höra erfarenheterna från de andra institutionerna."

Projektledarens kommentarer: Seminarietillfället återknöt till seminarieseriens första tillfälle då frågan om lärares ansvar för studenters karriärsväl väcktes. De kortare teoretiska föreläsningarna hade det gemensamma huvudbudskapet: *Agera efter fakta och inte efter vad som 'känns' rätt*. Föreläsningarna mötte deltagarnas efterfrågan på mer vetenskaplig förankring och gav uppslag för vidare läsning. Seminariet berörde både genusperspektiv i undervisningen och företagande. Från projektledningens sida fanns en oro över att detta skulle upplevas som förvirrande men delen om företagande och arbetsmarknad blev snarare en illustration för vilken inverkan våra föreställningar om kvinnor och män får på arbetsmarknaden i allmänhet och företagande i synnerhet.

FEMTE TILLFÄLLET: DET ÄR INTE SÅ SVÅRT ATT STARTA FÖRETAG

Karin Aase berättar om VentureLab och deras studie om kvinnliga och manliga studenters syn på företagande. Företagarna Kajsa Holst och Paula Kermfors grundare av Righteous Fashion samt Hanna Tunberg på Matkaravan delar med sig av sina erfarenheter från att driva företag. Reflektionsfrågorna från föregående seminarium diskuteras. Studenter från fem av Lunds universitets studentkårer berättar om hur de tycker att lärare ska göra för att utbildningen ska bli mer genusmedveten. Det delas ut en reflektionsuppgift som deltagarna får möjlighet att lämna in vid nästkommande seminarietillfälle för att vid det avslutande seminarietillfället få en individuell skriftlig feedback. Frågeställningarna lyder: Beskriv vad du har för mål med din undervisning i relation till genus och jämställdhet. Har du förändrat någonting i ditt arbete sedan seminarieserien startade? På en skala ett till tio vart är du nu, vart vill du komma? Vad har du för frågor/idéer kring vad du skulle kunna arbeta vidare med?

Antal närvarande: 16

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem där fem är högsta betyg anser deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 4,6; föreläsarna 4,8 och värderingsövningar 4,8. Både företagarernas och studenternas föredrag var mycket uppskattat. Deltagarna uppgav att de lärt sig både hur genusperspektivet kan implementeras och att bli bättre på att aktivt förmedla att företagande är en tänkbar karriärväg även inom discipliner som inte är "självkla". Förbättringar som önskades var att den inre tidtabellen skulle hållas samt att kommande föreläsningar skulle innehålla mer praktiskt om genus i undervisningen och mindre om företagande.

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminariet var att visa att *det finns många typer av företag och företagare!* Föreläsningar och värderingsövningar bidrog till en intressant och givande diskussion om universitetets syn på företagande. Vid detta seminarie tillfälle började deltagarna, på eget initiativ, reflektera över genusstrukturerna inom gruppen. Studenternas syn på genusperspektivet i undervisningen var mycket uppskattat.

SJÄTTE TILLFÄLLET: JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING – ATT MÖTA MOTSTÅND

Maria och Birgitta från JämKomp inleder med att avrunda temat ”Kvinnor och företagande” utifrån sin kommande bok i ämnet samt ger en teoretisk föreläsning om genus i historien. Därefter håller konflikthanteraren Fanny Davidsson en workshop om strategier för att möta motstånd vid jämställdhetsintegrering. Deltagarna lämnar in den avslutande uppgiften.

Antal närvarande: 8

Ur den löpande utvärderingen

på en skala ett till fem där fem är högsta betyg ansåg deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 4,3 och dagen som helhet var värd 4,7. Deltagarna tyckte att föreläsningen om kvinnohistoria var en viktig pusselbit för att förstå varför dagens samhälle ser ut som det gör. De tyckte även att de fått ta del av ”knep” om hur man faktiskt kan få in genusperspektivet i ”könlösa” ämnen. Den stora behållningen under dagen visade sig vara Fanny Davidssons Workshop genom vilken deltagarna uppgav att de lärt sig viktiga verktyg för att bättre möta motståndet till genusperspektivet som finns ute på institutionerna. Inför det sista tillfället önskade deltagarna få information om var de kan få stöd till fortsatt genusarbete och det framkom önskemål om en fortsättningskurs.

Projektledarens kommentarer: Gunvor Engström före detta VD för Företagarna skulle pratat om kvinnor och företagande men då hennes arbetssituation och förändrats och därmed hennes möjlighet att delta ersattes hon av konflikthanteraren Fanny Davidsson. Syftet med seminariet var att visa på vikten av att skapa allianser när du ska integrera jämställdhetsarbete. Det framkom att många av deltagarna är väldigt ensamma i sitt genusarbete och att mer tid av seminarieserien skulle kunna ha lagts på just konflikthantering samt hur man bemöter opposition i jämställdhetsarbetet. Seminarie tillfället delades med studievägledarna vilket fungerade bra.

SJUNDE TILLFÄLLET: VAR ÄR VI NU?

Vid detta seminarietillfälle repeteras vad som avhandlats under tidigare seminarietillfällen. De av deltagarna som lämnat in den avslutande uppgiften får tillbaka den med skriftliga kommentarer. En större utvärdering av seminarieserien delas ut. Resultatet av den presenteras under rubriken ”samlade erfarenheter”.

Antal närvarande: 8

Projektledarens kommentarer: Seminariet fungerade bra och det blev en trevlig och meningsfull avrundning på seminarieserien. Deltagarna fick en genomgång av vad som lärts ut och diskuterats under seminarieserien och kom med egna förslag på vad en fortsättningskurs borde innehålla. Önskemålen redovisas på sidan 20.

SAMLADE ERFARENHETER

De samlade erfarenheterna efter genomförandet av seminarieserien ”göra genus i undervisningen” redovisas nedan i form av deltagarnas synpunkter hämtade ur den större utvärderingen från det sjunde och sista seminarietillfället. Enkäten (se bilaga 3) skickades via e-post till de deltagare som inte kunde närvara. Totalt kom det in 10 enkäter vilket ger en svarsfrekvens på drygt 50 %. Nio kvinnor och en man svarade på enkäten.

Projektutvärderingen visade att det var behovet av mer genuskunskaper som var huvudorsaken till att deltagarna anmälde sig till seminarieserien. Många deltagare menade att de var väldigt intresserad av att införa ett genusperspektiv men att de inte visst hur de rent praktiskt skulle gå tillväga. Även känslan av att vara ensam kvinna på en mansdominerad institution uppgavs vara ett själv till intresset för att anmäla sig till seminarieserien. Ingen deltagare angav att det var intresset för företagande som var drivkraften bakom.

En oro från projektledningens sida var att kombinationen av genusperspektiv i undervisningen och kvinnor och företagande skulle uppfattas som förvirrande och svårt att kombinera på ett naturligt och begripligt sätt. Det visade sig att drygt 80 % (bortfall=1) upplevde att det var en vettig kombination. Men kommentarerna var blandat positiva och negativa.

Ur projektutvärderingen – Har seminarieseriens båda teman ”genusvetenskap och kvinnor och företagande” känts som en vettig kombination? Kommentarer:

”ur mitt perspektiv känns delen om företagande inte helt relevant”

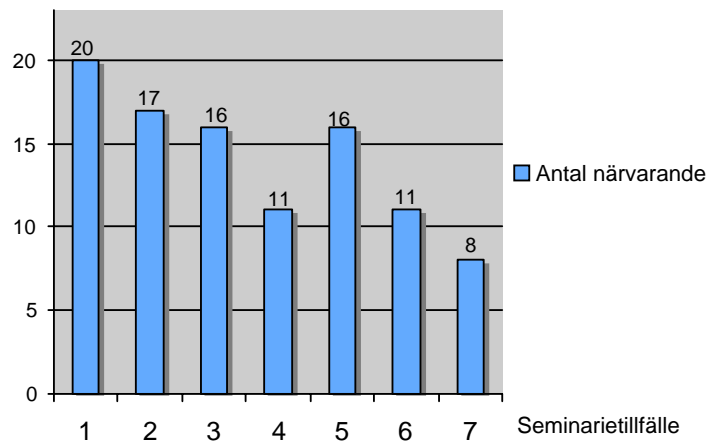
”Ja, även om det är genusperspektivet jag är ute efter”

”Det hör definitivt ihop, kvinnor och företagande är ju en aspekt på genusvetenskap”

”Jag tycker väl inte att de måste komma tillsammans”

Närvaron under seminarieserien varierade kraftigt. Det är svårt att säga vad skiftningarna beror på. Det verkar dock inte vara avgörande om föreläsningens titel anspelar på företagande eller genusperspektiv i undervisningen.

Diagrammet visar närvaron under seminarieserien "göra genus i undervisningen"

Den löpande utvärderingen visade att seminarietillfällena som helhet var uppskattade. I den övergripande utvärderingen ansåg 100 % (bortfall = 0) att värderingsövningar varvat med föreläsningar var ett bra sätt att arbeta. Men det som efterfrågades och omtalades mest i både den löpande utvärderingen och den projektövergripande utvärderingen var värderingsövningar. En erfarenhet från projektet är dock att deltagare kan uppleva värderingsövningar som mycket utlämnande vilket kräver en medvetenhet och försiktighet hos den som leder övningarna. För många är värderingsövningar något nytt vilket i sig kan upplevas som obehagligt. Att värderingsövningar så flitigt efterfrågades kan delvis ha berott på att debattklimatet överlag upplevdes som bra.

Ur projektutvärderingen – Har föreläsningar varvat med värderingsövningar varit ett bra sätt att arbeta?
Kommentar:

”Bra för att lyfta egna åsikter/värderingar till ytan”

”Annorlunda mot vår utbildning där aldrig sådana förekommer. Kul och intressant”

”Själv tycker jag att värderingsövningarna är för utlämnande, men jag förstår deras värde.”

Loggboken var ett inslag som bidrog till kontinuitet och reflektion mellan seminarieserierna. För de deltagare som kommer från exempelvis tekniska ämnen kan kunskaper om genus upplevas som både abstrakta och ”flummiga”. Loggboken var en hjälp för deltagarna att se att det som genuskunskapen hade givit dem var en analytisk förmåga att reflektera över olika genusaspekter.

Antalet som lämnade in den avslutande uppgiften var relativt låg (endast fem stycken). Hos dem som lämnade in sitt paper fanns det hos majoriteten en osäkerhet om deras genusperspektiv i undervisningen var tillräckligt bra trots att hade förändrat flera moment i sin undervisning. De tyckte de inte att de hade gjort tillräckligt stora förändringar eller var tillräckligt duktiga på att implementera genusperspektivet. Feedbacken handlade därför om att stärka dessa lärares självförtroende vad gäller genusperspektivet och uppmuntra och uppmärksamma alla åtgärder de redan vidtagit. Det låga antal deltagare som inlämnade in den avslutande uppgiften kan bero på att vi från projektledningens sida presenterade inlämningen som en *frivillig* möjlighet till extra personlig feedback på den egna genussimplementeringen.

Det som deltagarna upplevde som svårast att ta till sig under seminarieserien var hur arbetet ska kunna fortlöpa när projektet är över. Många deltagare uppgav att de när de berättat om utbildningen för sina kollegor var intresset svalt.

Ur projektutvärderingen – Hur har responsen varit från dina kollegor varit när du berättat om denna seminarieserie?

”Ganska svag, de är lite resignerade”

”I allmänhet tror flertalet av manliga lärare att de redan gör tillräckligt”

”De kvinnliga positiv, de manliga lite oförstående”

”Vill gärna att vi drar någon minivariant på institutionen”

Av de verktyg som presenterades under seminarietillfällena nämndes utbildningsmomentet där konflikthantering berördes i form av forumspel som något av det mest användbara. En viktig erfarenhet är därför att fokus under liknande seminarieserier läggs på hur deltagarna möter de motstånd som kan uppstå när de ska implementera lärdomarna på sina respektive arbetsplatser.

Ur projektutvärderingen – Vad har varit mest användbart?

”Allt ihop på något sätt”

”Det var bra att även implementeringsfrågan togs upp”

”Teorier, värderingsövningar, checklistor och samtal med de andra lärarna från andra discipliner”

”kopplingen till mitt eget arbete”

På frågan om deltagarna upplevt att de förändrat något i sitt sätt att undervisa som en effekt av seminarieriet svarade 90 % (bortfall = 0) ja på den frågan. Av dem så var det 40 % som menade att de blivit mer uppmärksam på diskriminerande strukturer i klassrummet. 0 % hade kryssat i att de blivit bättre på att informera kvinnliga studenter om företagande som ett alternativ till anställning. Det behöver dock inte betyda att de inte skulle vara bättre rustade för att informera kvinnliga studenter som visar intresse för företagande eller blivit bättre på att nämna företagande de gånger som de i undervisningen refererar till arbetsmarknaden.

Ur projektutvärderingen – Har du förändrat något i ditt sätt att undervisa sedan seminarieriet startade? Om du svarat ja, i så fall vad?

”Blivit bättre på att visa på könsstereotypa förhållanden som råder för studenter. Fått bekräftat att vissa saker som redan gjorts är bra”

”Tänker mer på hur grupper är sammansatta och på att variera presentationssätt och arbetssätt i kursen”

”Börjat tänka i andra termer om vilka normer jag förmedlar”

”Har blivit mer uppmärksam på vem jag har framför mig”

”Jag tror att jag förändrat lite attityder”

Det fanns en optimist hos deltagarna. Det visade sig i att 100 % (bortfall =1) anser att seminarieriet likt ”göra genus i undervisningen” kan bidra till en jämställd arbetsmarknad. Vidare, med facit i hand, menade 100 % att de skulle vilja gå en fortsättningskurs och lika många att de skulle tipsa sina kollegor om att delta i seminarieriet.

Ur projektutvärderingen – Om det skulle komma en fortsättningskurs vad skulle du vilja att den innehöll?

”Goda exempel, gästföreläsare som aktivt arbetat med genus i undervisningen”

”Ytterligare konflikthantering! Var nyttigt, lärorikt och användbart”

”Ett projekt där man arbetar konkret med en undervisningsdel”

”Oj, jag känner bara att jag vill utvecklas ännu mer”

Under övriga kommentarer framkom det att de gemensamma luncherna vid seminarietillfällena var ett viktigt inslag för att stärka gruppsamvaron och det blev ett tillfälle för deltagarna att knyta kontakter och ta del av erfarenheter från kollegor från andra institutioner.

FÖRSTA TILLFÄLLET: GENUS SOM BEGREPP OCH FORSKNINGSFÄLT

Seminariet inleds med ett välkomsttal av Karin Aase, f.d. projektkoordinator på VentureLab. Deltagarna presenterar sina erfarenheter av att behandla kön/genus i sitt arbete samt vad de vill lära sig mer om. Begreppet genus förklaras och det genusvetenskapliga forskningsfältet redovisas. Yvonne Hirdmans genussystem introduceras och statistik över den könssegregerade arbetsmarknaden presenteras. Värderingsövningar på tre olika teman genomförs: ”kön, en biologisk eller social konstruktion”, ”studievägledares ansvar över elever karriärval” samt ”vilken betydelse kan de sociala kategorierna klass, etnicitet, sexualitet och kön anses ha haft i deltagarnas eget karriärval”. Loggböckerna delas ut. Reflektionsfrågor att ta med sig hem inför kommande seminarium lyder: Spelar kön roll när du förbereder dig inför ett studie/karriärvägledningssamtal? Hur ser ett ”typiskt” samtal ut med en manlig/kvinnlig student? Skiljer sig frågorna/attityden åt mellan manliga och kvinnliga studenter? Vad är det du gör/möter i ditt arbete som inte har med kön att göra? Vad har du som studievägledare för ansvar för och inverkan på den segregerade arbetsmarknaden?

Antal närvarande: 9

Ur den löpande utvärderingen

på en skala ett till fem där fem är högsta betyg ansåg deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 4,9 och föreläsarna 4,6. På de fria raderna framkom det att seminariet upplevdes som intressant och att tankeverksamheten hos deltagarna kom igång. Det ansågs vara en positiv uppstart av seminarieserien med ”extra plus för lokalerna och maten!” Önskemål till kommande seminarium var fortlöpande fakta/teorier om genus och att fortsätta utmana fördomar och föreställningar.

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminariet var att visa att *kön alltid spelar alltid roll*. Det blev givande diskussioner kring studievägledares ansvar för studenters karriärval och tankar väcktes om vilka faktorer (exempelvis kön och klastillhörighet) som spelar roll för studenters framtida karriärval.

ANDRA TILLFÄLLET: STUDIEVÄGLEDNING OCH GENUS HUR HÄNGER DET IHOP?

Miia Torikka, genusvetare och studievägledare på centrum för genusvetenskap föreläser om sina erfarenheter av att studievägleda genusmedvetet och delar ut en lista med litteraturtips. Reflektionsfrågorna från föregående seminarium diskuteras och värderingsövningen ”heta stolen” genomförs. Deltagarna har att ta ställning till påståenden som till exempel: Jag svarar utförligare på frågor som ställs av killar! Killar och tjejer ställer ofta samma frågor om arbetslivet! Män avbryter oftare än kvinnor! Mitt kön spelar roll i en rådgivningssituation! Seminariet avslutas med att Lathund om jämställdhet från SCB delas ut. Reflektionsfrågorna för loggboken inför kommande seminarium lyder: Vad känner jag till om företagande? När kommer frågor om företagande upp i ett karriärvägledningssamtal? Vilka kvalitéer behövs hos en individ för att klara av att bli företagare? Vem är den ”typiske” företagaren avseende etnicitet, kön, ålder?

Antal närvarande: 9

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem där fem är högsta betyg ansåg deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 3,9; gästföreläsaren 3; värderingsövningar och diskussioner 4,3. Deltagarna uppskattade diskussionerna och värderingsövningarna och ser fram emot att vidare få utveckla sitt seende för könsroller. Inför kommande seminarier önskades mer diskussion och fler värderingsövningar. Studievägledargruppen beskrivs som en ”Trevlig grupp med stor öppenhet”.

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminarieserien var att uppmärksamma deltagarna om *att varje gång du inte agerar medvetet riskerar du att reproducera rådande könsroller!* Tanken var att föreläsaren som både var genusvetare och studievägledare på centrum för genusvetenskap skulle berätta om sina personliga och praktiska erfarenheter om att studievägleda genusmedvetet, vad det kan innebära och så vidare. På grund av sjukdom flyttades seminarietillfället fram en vecka.

TREDJE TILLFÄLLET: ENTREPRENÖRIELL MOTIVATION

En föreläsning om entreprenöriell motivation följs av värderingsövningen ”gissa företagaren” som lyfter fram fördomar vi har om vem som kan vara företagare. Diskussioner förs om vilken drivkraft som vilka olika drivkrafter, kopplat till kön, det kan finnas bakom viljan att starta företag. Reflektionsfrågor för loggboken: Vilken egenskap har du som gör att du skulle bli en bra entreprenör? Om du startar ett företag, inom vilken bransch skulle det då vara?

Antal närvarande: 8

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem där fem är högsta betyg ansåg deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 4,3 och föreläsarna 4,4. Deltagarna önskade sig praktisk kunskap kring egenföretagare och vad som gäller för A-kassa, föräldraledighet och sjukpenning. Fortsatta diskussioner med fokus på reflektion efterfrågas. Seminariet beskrevs fungera som en dörröppnare för att tänka i termer av att starta eget. Seminarseriens fokus på företagande och könsroller beskrevs som otroligt värdefullt.

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminariet var att låta deltagarna reflektera över att *det finns många typer av företag och företagare!* Seminariet mynnade ut i att flertalet av deltagarna började smida egna planer på att starta eget. Något som förhoppningsvis bidrog till att företagande ligger närmre till hands vid kommande studievägledartillfällen. Diskussionen om drivkraften bakom att starta företag leder till att deltagarna bättre kan uppmärksamma de kvinnliga studenter som skulle kunna vara intresserade av att starta företag.

FJÄRDE TILLFÄLLET: JOBBA JÄMSTÄLLT!

Sveriges första jämställdhetskonsult Ann-Katrine Roth håller ett föredrag om fördelarna med att vara egenföretagare och vad studievägledare ska vara uppmärksamma på för att kunna arbeta jämställt. Hennes frågeställning till deltagarna var: hur mycket olikheter tål ni?

Antal närvarande: 6 (+ 4)

Ur den löpande utvärderingen

på en skala ett till fem där fem var högsta betyg tyckte deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 5,0 och gästföreläsaren 5,0. Seminariet beskrevs som ”kanonbra!” och ”oerhört inspirerande”. Utvärderingen visade att den stora behållningen av seminariet var insikten om den strukturella ojämställdheten mellan män och kvinnor samt bra exempel som kan leda till förändring. En deltagare delgav att hon hade börjat inse att ”även om jag upplever omgivningen som jämställd så är det inte sanningen enbart. Detta börjar mer och mer sjunka in.”

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminariet var att visa på ojämställdhetens konsekvenser. Föreläsaren var mycket uppskattad. Det var värdefullt att bjuda in en så pass känd och rutinerad gästföreläsare. Utöver de ordinarie deltagarna deltog ytterligare fyra gästdeltagare.

FEMTE TILLFÄLLET: GODA EXEMPEL – STUDENTER SOM VALT OVÄNTADE BANOR

Karin Aase från VentureLab berättar vad VentureLab kan erbjuda studenter samt redogör för VentureLabs egen undersökning om kvinnliga respektive manliga studenters syn på företagande. Frågetecken rätas ut kring vilka bolagsformer som finns samt om sjukförsäkring/A-kasse regler som gäller för egenföretagare. Därefter berättar Catharina Larsson, konstvetare och Anna Haupt och Terese Alstin, från Hövding industridesign om sina erfarenheter av att driva företag. Häftet *Jämställt vägval*, med erfarenheter från ett tidigare EU-finansierat jämställdhetsprojekt för studievägledare delas ut. Dagen avslutas med mingel med företagarna. Reflektionsfrågorna vid detta seminarium lämnas in i form av ett paper vid nästkommande seminarietillfälle. Reflektionsfrågorna lyder: Skriv något om vad du har för mål med ditt studieväglarskap i relation till kön. Har du förändrat någonting i ditt arbete sedan seminarieserien startade? På en skala ett till tio vart är du nu, vart vill du komma? Vad har du för frågor/idéer kring vad du skulle kunna arbeta vidare med?

Antal närvarande: 4

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem tyckte deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 4,0 och dagen som helhet 4,5. Den löpande utvärderingen visade att deltagarna fann förmiddagen inspirerande och att de lärt sig att strukturerna för att börja starta eget samt var hjälp finns att få innan företagsidén är klar. Önskemål till kommande seminarium var att gå på djupet med hur universitetet kan bredda sin rekrytering av studenter.

Projektledarens kommentarer: Syftet med seminariet var att visa att det inte är så svårt att starta företag som många tror. Deltagarnas kunskaper om företagande var relativt låg och det visade sig att få hade haft en tanke på att diskutera företagande som ett alternativ till anställning. De menade att det var att styra samtalet för mycket. Det sågs däremot inte som en styrning av samtalet när studievägledaren tog upp ämnet anställning. Fakta om företagande gav studievägledarna värdefull information att ta med sig in i vägledningssamtalen.

SJÄTTE TILFÄLLET: JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING – ATT MÖTA MOTSTÅND

Maria och Birgitta från JämKomp inleder med att avrunda temat ”Kvinnor och företagande”. De föreläser utifrån sin kommande bok om kvinnor och företagande samt ger en teoretisk föreläsning om genus i historien. Därefter håller konflikthanteraren Fanny Davidsson en workshop om strategier för att möta motstånd vid jämställdhetsintegrering. Deltagarna lämnar in den avslutande uppgiften.

Antal närvarande: 7

Ur den löpande utvärderingen

På en skala ett till fem tyckte deltagarna att det praktiska arrangemanget var värt 4,6 och dagen som helhet 5,0. Deltagarna fann den historiska utvecklingen intressant och skulle gärna veta mer. Även workshopen om konflikthantering upplevdes som mycket meningsfull och som en viktig pusselbit i arbetet med att arbeta med jämställdhet på den egna arbetsplatsen. Önskemål till det avslutande seminariet var mer litteraturtips, fortsatta diskussioner, repetition av alla kursmoment samt vilka grundkurser som finns om genusvetenskap. En nöjd deltagare ansåg att ”All personal från LU borde få denna kurs! Eller varför begränsa sig där... hela Sverige!”

Projektledarens kommentarer: Seminarietillfället delades med lärarna. För att ta del av projektledarens kommentarer se sidan 15.

SJUNDE TILLFÄLLET: VAR ÄR VI NU?

Vid detta seminarium tillfälle repeteras vad som avhandlats under tidigare seminarium tillfällen. Deltagarna ges möjlighet att ställa frågor. Papers lämnas tillbaka med personliga kommentarer. Utvärdering om hela seminarier serien delas ut.

Antal närvarande: 7

Projektledarens kommentarer: Det avslutande seminarium föll väl ut och det blev en trevlig och meningsfull avrundning på seminarier serien. Deltagarna fick en genomgång av vad som lärts ut och diskuterats under seminarier serien och kom med egna förslag på vad en fortsättningskurs borde innehålla.

SAMLADE ERFARENHETER

De samlade erfarenheterna efter genomförandet av seminarieserien "könsroller för studievägledare" redovisas nedan i form av projektledarens kommentarer varvat med deltagarnas synpunkter från den enkät (bilaga 3) som delades ut till deltagarna vid det sista seminarietillfället. Enkäten skickades via e-post till de deltagare som inte var närvarande. Totalt kom det in 9 enkäter vilket ger en svarsfrekvens på drygt 70 %.

Det visade sig att deltagarna som anmält sig till seminarieserien könsroller för studievägledare hade känt ett behov av mer kunskap kring genus och företagande kopplat till yrkesrollen. Merparten av deltagarna tyckte absolut att kombinationen genus och företagande fungerade väl ihop. Men kommentarerna visade att en uppdelning i två olika seminarieserier sågs som önskvärt.

Ur projektutvärderingen – Har seminarieserens båda tema "genusvetenskap" och "kvinnor och företagande känts som en vettig kombination? Kommentarer:

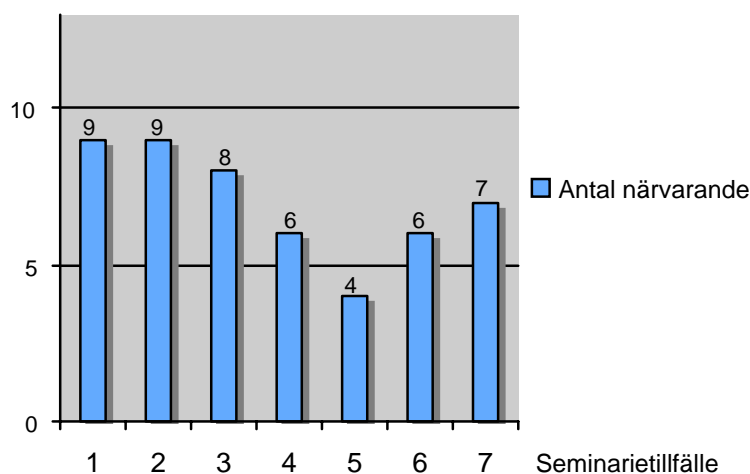
"Hade gärna sett genusvetenskapen som ett eget spår"

"Bra att ta itu med kvinnor och företagande"

"Ibland kanske en uppdelning i två kurser hade känts mer relevant. Svårt att fokusera på två viktiga teman samtidigt"

"Visserligen två aparta ämnen, men enbart kvinnor och företagande hade lämnat många kunskapsluckor"

Diagrammet visar närvaron under seminarieserien "könsroller för studievägledare"

Närvaron har varierat under seminarieserien. En deltagare blev sjukskriven och en annan bytte jobb. Annars var förklaringen bakom frånvaron ökad arbetsbelastning. Projektutvärderingen visade att deltagarna såg sin frånvaro som ett hinder för att förstå helheten och behålla fokus.

Ur projektutvärderingen – Vad har varit svårast att ta till sig under seminarieserien?

”Att jag inte kunde delta i hela seminarieserien och därmed tappade fokus”

”Att införliva en positiv inställning till eget företagande generellt och för kvinnor”

”Egentligen inget”

Den löpande utvärderingen visade att seminarietillfällena som helhet var uppskattade. Det som efterfrågades och omtalades mest i både den löpande utvärderingen och den projektövergripande utvärderingen var värderingsövningar. I den övergripande utvärderingen ansåg 100 % (bortfall = 0) att värderingsövningar varvat med föreläsningar var ett bra sätt att arbeta.

Ur projektutvärderingen – Har föreläsningar varvat med värderingsövningar varit ett bra sätt att arbeta? Kommentarer:

”Mycket bra balans de gånger jag varit med”

”Värderingsövningarna ger väldigt mycket och jag skulle gärna haft fler”

”Värderingsövningar har varit ett bra sätt att få igång reflektioner”

Det var även värderingsövningarna och de reflektioner som deltagarna upplevde som mest användbart. Även teorier om genus och informationen om egenföretagande såg som relevant. Även loggboken fungerade bra och det de gånger reflektionsfrågorna bidrog till att deltagarna kunde förbereda sig blev det generellt goda samtal och reflektioner. Endast tre deltagare lämnade in den avslutande uppgiften. De som de lämnades in höll god kvalitet. Övningen presenterades som frivillig vilket kan vara en bidragande orsak till att så få valde att lämna in något.

På frågan om deltagarna upplevt att de förändrat något i sin studieväglarroll uppgav 100 % (bortfall = 0) att de hade förändrat något. 100 % uppgav att de blivit mer uppmärksamma på hur de bemöter kvinnor. Drygt 60 % hävdade att de blivit bättre på att informera kvinnliga studenter om företagande som ett alternativ till anställning. 100 % (bortfall = 0) ansåg att seminarier likt denna kan bidra till en jämställd arbetsmarknad.

Det visade sig att deltagarna hade mött ett visst motstånd ute på sina respektive arbetsplatser när de berättat om seminarieserien. Vissa kollegor hade tyckt att det lät spännande och intressant medan andra hade visat lite stöd eller gett negativa kommentarer.

Med facit i hand skulle 100 % tipsa sina kollegor om att gå en liknande seminarieserie och 100 % skulle vilja gå en fortsättningskurs.

Ur projektutvärderingen – Om det kom en fortsättningskurs vad skulle du vilja att den innehöll?

”Fortsatta värderingsövningar, mer inläsning av relevant litteratur, mer intressanta föreläsare (allt har varit bra hittills)”

”Mer genus mindre företagande”

”Mer om sexualitet! Könsidentitet och statistik över den egentliga normen”

”Kanske att man skulle skriva en studie om hur det verkligen är med genusperspektivet på sitt eget jobb”

HÄFTENA

En del av det övergripande syftet med projektet "Kvinnor och företagande" var att sprida seminarieseriens samlade metoder och erfarenheter. Seminarieserien mynnade därför ut i två utbildningsmaterial i form av häftena "Genus i undervisningen" och "Genus arbetsmarknad och företagande".

Den avslutande utvärderingen visade att de som deltog i seminarieserierna hade föredragit två separata seminarieserier: en om arbetsmarknad och företagande och en om könsroller/genusperspektiv. Därför skapades två olika häften. "Genus i undervisningen" som vänder sig till universitetslärare fokuserar enbart på genusperspektiv i undervisningen medan "Genus, arbetsmarknad och företagande" som vänder sig till studievägledare enbart fokuserar på jämställdhetsfrågor rörande arbetsmarknad och företagande.

Häftet "Genus i undervisningen" har en upplaga på 2000 exemplar och häftet "Könsroller för studievägledare" har en upplaga på 500 exemplar.

Vill du beställa häftena kontakta genusgruppen/Lina Nilsson via e-postadressen: lina.nilsson@genusgruppen.se. Häftena finns även att ladda ner i Pdf-format på <http://www.genusgruppen.se>.

AVSLUTNING

Syftet med projektet var att på lokal nivå få fler kvinnor att vända sig till VentureLab för företagsrådgivning. År 2004 var andelen kvinnor som sökte rådgivning nere på 7,4 %. Under 2006, när hälften av seminarietillfällena ägt rum, var andelen kvinnor som sökte rådgivning uppe i 30,5 %. Vad denna ökning beror på är svårt att säga. VentureLab har haft flera jämställdhetsåtgärder, bland annat en internathelg, ”Tro på dina idéer”, för kvinnliga studenter som vill veta mer om eget företagande. Vad siffrorna däremot med säkerhet visar är att andelen kvinnor som söker rådgivningshjälp går att förändra. Ett långsiktigt arbete där de som påverkar kvinnliga studenters syn på karriärmöjligheter ges information om företagande, företagandets villkor och vilka resurser det finns att tillgå borgar för en jämnare resursfördelning mellan kvinnor och män.

Det som nu återstår är arbetet med att sprida projektets erfarenheter via nätverk och mailinglistor. En återträff med deltagarna i form av en releasefest för de båda häftena är inplanerad. Till den uppmanas projektdeltagare att bjuda med kollegor och andra intresserade. Information om häftena kommer att spridas till universitet och högskolor. Just nu pågår diskussioner på ett flertal universitet om genuscertifiering och då kommer erfarenheterna från de båda häftena väl till pass.

BILAGOR

BILAGA 1 DELTAGARLISTOR

Deltagarlista "Könsroller för studievägledare"

1) Malin Bang, Studentservice

Malin.Bang@stu.lu.se

2) Cecilia Johansson Studentservice

Cecilia.Johansson@stu.lu.se

3) Paula Grevskog, Studentservice

Paula.grevskog@stu.lu.se

4) Tina Robertsson, Studievägledare, Centrum för teologi

Tina.Robertsson@teol.lu.se

5) Åsa Lundgren, Studievägledare Kulturvetenskaper

asa.lundgren@kult.lu.se

6) Maria Sörensson, Studievägledare, Teknisk fysik o teknisk nanovetenskap

maria.sorensson@kansli.lth.se

7) Carina Argelius, Studiekoordinator, Campus Helsingborg

carina.argelius@ch.lu.se

8) Maria Becker Gruvstedt, utbildningsledare IE, Musikhögskolan i Malmö

maria.becker-gruvstedt@mhm.lu.se

9) Cecilia Flodén, Karriärskontoret och alumniföreningen, Musikhögskolan i Malmö

Cecilia.Floden@mhm.lu.se

10) Elisabet Gersbro-Bülow, Studievägledare Kemiteknik- och Bioteknikprogrammen

elisabet.gersbro-bulow@kansli.lth.se

11) Linda Nordström, Studievägledare Institutionen för Informatik

linda.nordstrom@ics.lu.se

12) Marie Brink, Studievägledare juridiska institutionen

Marie.Brink@jur.lu.se

13) Lena Rolén, Programkoordinator Ekonomihögskolan

Lena.Rolen@ehl.lu.se

Deltagarlista "Göra genus i undervisningen"

- 1) Karin Jönsson, Universitetslektor vid Institutionen för Kemiteknik, LTH**
karin.jonsson@vateknik.lth.se
- 2) Christer Kedström, Universitetslektor Företagsekonomi**
Christer.Kedstrom@fek.lu.se
- 3) Gudbjörg Erlingsdóttir, Pedagogisk studierektor Företagsekonomiska inst LU**
Gudbjorg.Erlingsdottir@fek.lu.se
- 4) Per Norberg, Universitetslektor, Juridikum**
Per.Norberg@jur.lu.se
- 5) Ana Fuentes, Doktorand, Datavetenskap, LTH**
ana.fuentes@cs.lth.se
- 6) Piotr Garbacz, Doktorand Nordiska språk, Språk- och litteraturcentrum**
Piotr.Garbacz@nordlund.lu.se
- 7) Katja Fridh, Universitetslektor, Avdelningen för Byggnadsmaterial, LTH**
katja.fridh@byggtek.lth.se
- 8) Maria Sandell, PhD Animal Ecology**
Maria.Sandell@zooekol.lu.se
- 9) Helene Bogren, doktorand Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi**
Helene.bogren@keg.lu.se
- 10) Barbara Wilczek-Ekholm, Universitetslektor, Teaterhögskolan**
Barbara.Wilczek_Ekholm@thm.lu.se
- 11) Niels Saabye Ottosen, Professor, Avd. för Hållfasthetslära, LTH**
niels_saabye.ottosen@solid.lth.se
- 12) Berit Andersson, Universitetsadjunkt, Brandteknik, LTH**
berit.andersson@brand.lth.se
- 13) Teresa Hankala-J, Universitetsadjunkt, Faculty of Engineering Dept of Energy Sciences**
teresa.hankala-janiec@vok.lth.se
- 14) Vivi Vajda (Associate Professor), Department of Geology GeoBiosphere Science Centre**
Vivi.Vajda@geol.lu.se
- 15) Ulrika Wennersten, Doktorand Juridiska fakulteten**
Ulrika.Wennersten@jur.lu.se
- 16) Anders Gudmundsson, Universitetslektor på LTH**
anders.gudmundsson@design.lth.se
- 17) Anna Houmann, doktorand, universitetsadjunkt, Musikhögskolan**
anna.houmann@mhm.lu.se
- 18) Mia Sassen, Universitetsadjunkt, Institutionen för informatik**
Mia_Sassen@hermes.ics.lu.se
- 19) Pernilla Johansson, doktorand, nationalekonomiska institutionen**
nekpjn@nek.lu.se
- 20) Pontus Hansson, Studierektor Nationalekonomiska institutionen**
Pontus.Hansson@nek.lu.se
- 21) Åse Svensson, senior lecturer, LTH**
ase.svensson@tft.lth.se
- 22) Mats-Olle Månsson, studierektor, LTH**
mats-olle.mansson@tbiokem.lth.se

BILAGA 2 PROGRAM

Göra genus i undervisningen

Första tillfället: Genus som begrepp och forskningsfält - Introduktion, diskussioner och värderingsövningar

föreläsare: Lina Nilsson och Karin Bengtsson från genusgruppen

torsdagen den 21 september klockan 9-14, inklusive lunch och pauser

Andra tillfället: Vad är genusmedveten pedagogik?

föreläsare: docent Mina O'Dowd, studierektor på Pedagogiska institutionen

torsdagen den 19 oktober klockan 9-14, inklusive lunch och pauser

Tredje tillfället: Jobba jämställt: hur en kurs blir genusmedveten

föreläsare: Birgitta Andersson och Maria Nilson från företaget JämKomp

torsdagen den 7 december klockan 8-12, inklusive fika och pauser

Fjärde tillfället: Kön spelar roll - Om hur studenter påverkas i sina karriärsväl på grund av kön

föreläsare: Lina Nilsson och Karin Bengtsson från genusgruppen

torsdagen den 8 februari klockan 9-14 inklusive lunch och pauser

Femte tillfället: Det är inte så svårt att starta företag – Grundläggande ”entreprenörskunskap” och goda exempel

Vi studerar det genuskodade entreprenörskapet och nyanserar bilden av företagaren

moderator: Lina Nilsson från genusgruppen

torsdagen den 15 mars klockan 9-14 inklusive lunch och pauser

Sjätte tillfället: Jämställdhetsintegrering - Om konsten att möta motstånd

föreläsare: Fanny Davidsson, Konflikthanterare

tisdagen den 24 april klockan 9-14, inklusive lunch och pauser

Sjunde tillfället: Var är vi nu? Frågetecken rätas ut och vi summerar de gångna seminarietillfällena

föreläsare: Lina Nilsson från genusgruppen

torsdagen den 10 maj klockan 13-15

Könsroller för studievägledare

Första tillfället: Genus som begrepp och forskningsfält – Introduktion, diskussioner och värderingsövningar

föreläsare: Lina Nilsson och Karin Bengtsson från genusgruppen

tisdagen den 19 september klockan 9-14, inklusive lunch och pauser

Andra tillfället: Studievägledning och genus – Hur hänger det ihop?

föreläsare: Miia Torikka, Studievägledare och föreläsare på Centrum för genusvetenskap

tisdagen den 17 oktober klockan 9-14, inklusive lunch och pauser

Tredje tillfället: Entreprenöriell motivation – Om hur kön spelar roll vid studenternas karriärsväl

föreläsare: Lina Nilsson och Karin Bengtsson från genusgruppen

tisdagen den 12 december klockan 8-12, inklusive fika och pauser

Fjärde tillfället: Jobba jämställt!

föreläsare: Ann-Katrin Roth, Sveriges första jämställdhetskonsult

tisdagen den 30 februari klockan 9-12, inklusive fika och pauser

Femte tillfället: Goda exempel: studenter som valt oväntade banor

moderator: Lina Nilsson genusgruppen

tisdagen den 6 mars klockan 9-14, inklusive lunch och pauser

Sjätte tillfället: Jämställdhetsintegrering – Om konsten att möta motstånd

föreläsare: Fanny Davidsson, Konflikthanterare

tisdagen den 24 april klockan 9-14, inklusive lunch och pauser

Sjunde tillfället: Var är vi nu?

föreläsare: Lina Nilsson från genusgruppen

tisdagen den 8 maj klockan 13-15

9) Har du förändrat något i ditt sätt att undervisa sedan seminarierien startade?

Ja

Nej

Om du svarade ja, i så fall vad? (kryssa i det som stämmer in på dig, du kan sätta flera kryss!)

Blivit mer uppmärksam på diskriminerande strukturer vad gäller kvinnor och män

Blivit bättre på att informera kvinnliga studenter om företagande som ett alternativ till anställning

Annat, ange vad:

10) Anser du att seminarierier likt den här kan bidra till en jämställd arbetsmarknad?

ja

nej

11) Hur har responsen från dina kollegor varit när du berättat om denna seminarierie?

12) Med facit i hand, skulle du tipsa dina kollegor om att gå denna seminarierie?

ja

nej

13) Om det skulle komma en fortsättningskurs, skulle du vilja gå den?

ja

nej

Om du svarade ja på fråga 13, vad skulle du vilja att den innehöll?

14) Har du känt att du haft inflytande över kursens innehåll?

ja

nej

15) Övriga kommentarer:

Tack för din medverkan!

Karin och Lina

Utvärdering av seminarierien "Könsroller för studievägledare" 2006-2007

1) Vad fick dig att anmäla dig till denna seminariererie?

2) Tycker du att seminariererien har varit av relevans för din yrkesroll?

1	2	3	4	5
absolut				inte alls

3) Har seminarieriens båda teman "genusvetenskap" och "kvinnor och företagande" känts som en vettig kombination?

ja nej

Kommentarer:

4) Har föreläsningar varvat med värderingsövningar varit ett bra sätt att arbeta?

ja nej

Kommentarer:

5) Vad har varit svårast att ta till sig under seminariererien?

6) Vad har varit mest användbart?

7) Har du förändrat något i din studievägledarroll sedan seminarierien startade?

Ja Nej

Om du svarade ja, i så fall vad? (kryssa i det som stämmer in på dig, du kan sätta flera kryss!)

- Blivit mer uppmärksam på hur jag bemöter kvinnor och män
- Blivit bättre på att informera kvinnliga studenter om företagande som ett alternativ till anställning

Annat, ange vad:

8) Tror du att seminarier likt den här kan bidra till en jämställd arbetsmarknad?

ja

nej

9) Hur har responsen från dina kollegor varit när du berättat om denna seminarierie?

10) Med facit i hand, skulle du tipsa dina kollegor om att gå denna seminarierie?

ja

nej

11) Om det skulle komma en fortsättningskurs, skulle du vilja gå den?

ja

nej

Om du svarade ja, vad skulle du vilja att den innehöll?

12) Övriga kommentarer:

Har du känt att du haft inflytande över kursens innehåll? Ja Nej

Tack för din medverkan!

Karin och Lina